

บทที่ 16

บัตรคำ

อุปกรณ์การสอนชนิดหนึ่งซึ่งมีความจำเป็นแก่บทเรียน และเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนอยู่มากก็ได้แก่ อุปกรณ์จำพวกบัตรต่าง ๆ ซึ่งเรารู้จักกันดีในชื่อว่า “บัตรคำ” หรือบางคนเรียก “บัตรประกอบบทเรียน” ที่เรียกเช่นนี้ก็เพื่อต้องการให้กลุ่มบัตรอื่น ๆ ทั้งหมดอีกหลายชนิด ซึ่งมีความสำคัญและจำเป็นต้องนำมาใช้ประกอบการสอน การเรียน ทั้งต้องการให้เมื่อเรียกชื่อออกไปแล้ว พอจะรู้ได้ว่าเป็นบัตรใช้กับการเรียนอะไรเป็นส่วนใหญ่และมีรูปร่างลักษณะเป็นอย่างไร เช่น เมื่อเอ่ยถึงบัตรคำ ก็พอจะนึกได้ว่าเป็นบัตรชนิดที่มีตัวหนังสือ และส่วนใหญ่ก็จะต้องใช้ประกอบบทเรียนเกี่ยวกับภาษา หรือเมื่อพูดถึงบัตรเลข ก็พอจะมองเห็นได้ทันทีว่า บัตรนั้นมีตัวเลขอย่างแน่นอน และส่วนใหญ่ก็คงจะประกอบการเรียนเกี่ยวกับเลขคณิต บัตรประกอบบทเรียน หรือบัตรคำที่ใช้กันมาก พอจะแยกออกได้ดังนี้

- บัตรคำ
- บัตรเลข
- บัตรภาพ
- บัตรเครื่องหมาย
- บัตรผสม เช่น ภาพกับหนังสือ เครื่องหมายกับตัวเลข ฯลฯ

บัตรคำ คือ สื่อการสอนชนิดหนึ่งที่ทำมาจากวัสดุที่หาได้ง่าย ในท้องถิ่นเพื่อนำมาช่วยประกอบการเรียนการสอน ทำให้เกิดความสนใจ เกิดความคิดรวบยอด ช่วยประหยัดการเรียน กระดานขอล็คของครู เราใช้บัตรคำในการเสนอบทเรียน ทบทวนบทเรียน สรุปบทเรียน สร้างกิจกรรมแข่งขัน ใช้ประกอบการสอนกับวัสดุอื่น ทำให้การเรียนการสอน เป็นไปอย่างรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ นักเรียนจะสนุกสนานเพลิดเพลินตลอดเวลา ที่ครูนำอุปกรณ์การสอนชนิดนี้เข้ามาช่วยในการสอน เพราะการเคลื่อนไหวด้วยการใช้อุปกรณ์ ชนิดนี้เป็นไปได้ตามจังหวะอย่างฉับพลันทันที บัตรคำนี้เป็นประโยชน์มากเมื่อต้องการ ใช้ในการเรียนซ้ำเป็นพิเศษ ด้วยเหตุผลอันนี้จึงได้นำมาใช้กันมากชั้นประถม และมีมัธยมศึกษาตอนต้น ถ้าใช้กับเด็กเป็นรายตัว หรือกับกลุ่มเล็ก ๆ จะเป็นประโยชน์มากที่สุด อย่างไรก็ตาม อาจจะนำไปใช้กับนักเรียนทั้งชั้นก็ได้ ถ้าไม่ใช่ชั้นใหญ่เกินไป แต่ไม่ว่าจะนำไปใช้เป็นรายตัว หรือกับเด็กเป็นหมู่ บัตรคำนี้ย่อมจัดเข้าเกณฑ์ ที่ได้ผลเต็มที่

ลักษณะของบัตรคำ

บัตรคำ มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า หรือสี่เหลี่ยมจัตุรัสก็ได้ แต่ส่วนมากนิยมแบบสี่เหลี่ยมผืนผ้า ภายในบัตรคำจะมีตัวเลข ตัวหนังสือ หรือรูปภาพ เครื่องหมาย ข้อความปรากฏอยู่ที่บัตรคำอย่างชัดเจน

ชนิดของบัตรคำ

มีวิธีต่าง ๆ หลายวิธีด้วยกันที่จะทำให้บัตรคำ และสิ่งที่ต้องการเป็นที่น่าสนใจมากยิ่งขึ้น โดยการเพิ่มเติมรูปภาพ หรือสีลงไป ใช้ช่วยให้จดจำด้วยคำ และจำนวนตัวเลข และเรียนประวัติศาสตร์ได้ง่ายยิ่งขึ้น รูปภาพต่าง ๆ อาจหาได้จากบรรณสาร หนังสือพิมพ์ และสิ่งตีพิมพ์อื่น ๆ หรือถ้าท่านมีความสามารถท่านอาจวาดภาพ และระบายสีนั้นด้วยตัวเอง

อีกวิธีหนึ่งซึ่งช่วยเพิ่มความสนใจ ในการที่จะประสานความคิดเหล่านี้ คือ การทำบัตรคำนี้ให้เป็นภาพตัดต่ออย่างง่าย ๆ โดยการตัดผ่ากลางบัตรด้วยเส้นคดเคี้ยวไปมา แบบนี้ใช้เรียนบทโต้ะ หรือใช้กับแผ่นป้ายสำลีสักได้สะดวกมาก

บัตรคำนี้โดยปกติแล้ว นำไปใช้ประโยชน์ได้หลายอย่าง บัตรชุดหนึ่งควรทำให้ได้ขนาดที่จะไปใช้กับแผ่นป้ายสำลีสัก และแผ่นป้ายไฟฟ้าได้โดยง่าย นักเรียนไม่เพียงแต่เรียนรู้ได้เท่านั้น ยังได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมอันน่าสนใจ และส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ด้วย ฉะนั้นจึงควรที่ครูทุกคนรู้จักจួយโอกาสสนับสนุน ให้นักเรียนสร้างบัตรคำขึ้นใช้เอง เมื่อพิจารณาถึงคุณประโยชน์อันกว้างขวางของบัตรคำแล้ว จะเห็นได้ว่า บัตรคำเป็นวัสดุประดิษฐ์ที่ใช้ประกอบการสอนได้คุ้มค่า นักเรียนจะทำได้เองโดยรวดเร็ว และราคาไม่แพง โดยใช้วัสดุที่หาได้ง่าย ๆ ตามโรงเรียนทั่วไป

วัสดุที่จะนำมาใช้ทำบัตรคำ

บัตรคำอาจจะทำขึ้นด้วยวัสดุราคาถูก ๆ ที่หาได้ตามโรงเรียนทั่ว ๆ ไป ต้องการทักษะที่จะทำแต่เพียงเล็กน้อยเท่านั้น สิ่งทีครูและนักเรียนจำต้องมี คือ

- กระดาษการ์ดสีขาว สีอ่อน ๆ หรือกระดาษที่มีความแข็งปาน ๆ กัน
- สีน้ำ ดินสอสี หมึกจีน สีโปสเตอร์ ดินสอสีชนิดปากกาสักหลอด ฯลฯ
- จานผสมสี

บัตรคำ

- ฟูกัน หรือปากกาไม้ไผ่
- กาว ยางน้ำ แป้งเปียก ดู่ไก่ สำหรับติดรูปภาพ หรือตัวหนังสือที่ต้องการ
- กรรไกร ไปมิตตัดกระดาษ
- ภาพถ่าย ภาพวาด ภาพจากหนังสือพิมพ์ หรือเอกสารต่าง ๆ
- ตัวหนังสือ ตัวเลข
- สีอื่น ๆ ที่จำเป็น

วิธีทำบัตรคำ

- ตัดกระดาษตามที่ต้องการและตามจำนวนที่ต้องการให้มีความสูง 15 นิ้ว แล้วแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ 4 นิ้ว และ 1 นิ้ว
- วัดจากด้านล่างของบัตรคำขึ้นมา $1\frac{1}{2}$ นิ้ว แล้วขีดเส้นด้วยดินสอเบา ๆ ตลอดความยาวของบัตรคำ
- แล้ววัดขึ้นไปอีก $1\frac{1}{2}$ นิ้ว พร้อมทั้งขีดเส้นเบา ๆ ตลอดความยาวของบัตรคำ
- เขียนตัวอักษรที่ต้องการลงบนกระดาษบัตรคำให้มีขนาดความยาว $1\frac{1}{2}$ นิ้ว ตามรอยดินสอที่ขีดไว้และหากมีตัวสระอยู่ข้างใต้ ควรเขียนให้ตัวสระนั้นยาวเกิน $1\frac{1}{2}$ นิ้ว ที่ว่างด้านหน้าและหลังคำ หรือประโยคนั้นจะต้องเท่ากัน
- คำหรือข้อความที่เขียนลงบน บัตรคำ ควรสั้นกระชับรัด เป็นสิ่งสำคัญที่จะให้เด็กทราบเนื้อหาคำสั่งสอน
- เมื่อเรียนเสร็จ จะทิ้งไว้ให้แห้ง แล้วลบบรอยดินสอออกให้หมด
- เพื่อความสะดวกในการนำไปใช้ ควรเขียนหมายเลขลำดับตามเนื้อหาไว้ด้านหลังของบัตรคำ และแสดงตามลำดับหมายเลขนั้น ๆ

บัตรอื่น ๆ

1. ตัดกระดาษให้ได้ขนาดตามที่ต้องการด้วยกรรไกรหรือไปมิตตัดกระดาษ การตัดจะต้องให้ริมของกระดาษเรียบจริง ๆ

2. เขียนสิ่งที่ต้องการให้อ่านง่าย โต้พอเหมาะกับขนาดของบัตร และต้องให้มองเห็นจริง ๆ โดยทั่วถึงทั้งชิ้นและให้ถูกต้อง

3. ด้านหลังบัตรคำ ก็เป็นชนิดที่จะใช้ประกอบการสอนโดยใช้กับแผ่นป้ายสำลี ก็ควรใช้กระดาษทรายหยาบ ตัดเป็นรูปสี่เหลี่ยมติดไว้ที่ด้านหลังของบัตรคำด้วย จะช่วยยึดบัตรคำไว้ไม่ให้หล่นลงได้

ลักษณะของบัตรคำที่ดี

- บัตรคำ ต้องบรรจุข้อความ ความคิด ถ้อยคำ ความจริง หรือปัญหาแต่เพียงประการเดียวเท่านั้น
- ต้องให้เห็นเด่นชัดและอ่านง่าย
- ควรต้องให้ละเอียด และชัดเจน
- มีรูปภาพและคำประกอบ

ข้อแนะนำในการใช้บัตรคำให้ได้ผลดี

ครูผู้สอนจะย้ำความเข้าใจของนักเรียนได้โดยการใช้บัตรคำ ซ้ำกันหลาย ๆ ครั้ง บัตรคำเหล่านี้เป็นวัสดุประกอบการสอนที่มีขนาดกะทัดรัด อันจะนำเสนอแสดงให้เห็นชัดเจนในชั้น นักเรียนจะได้จดจำติดหูติดตา บัตรนี้จะนำไปใช้ติดบนแผ่นป้ายสำลี และแผ่นป้ายไฟฟ้าก็ได้ ข้อความที่บรรจุในบัตรคำนั้นต้องสั้นและตรงจุดหมายและถ้าทำแบบฝึกหัดและการทบทวนแล้วจะได้ผลดีมาก

โดยทั่วไป วิธีใช้วัสดุทัศนศึกษาอื่น ๆ ก็นำมาใช้กับบัตรคำได้ วิธีเหล่านี้ คือ

1. การเตรียมสิ่งของ และเตรียมนักเรียน
2. การเสนอบทเรียนด้วยบัตรคำ
  - 2.1 วางบัตรคำหลายชั้น โดยวางเรียงหมายเลข 1 อยู่ข้างบน รองลงไปหมายเลข 2, 3.....ตามลำดับ
  - 2.2 ยกบัตรคำทั้งหมด ให้สูงพอที่นักเรียนจะมองเห็นได้ชัดเจน แล้วอธิบายความหมายของบัตรคำที่ 1

2.3 เลื่อนหมายเลข 1 เอามาเก็บไว้ข้างหลัง บัตรหมายเลข 2 จะปรากฏขึ้นมาอธิบายหมายเลข 2 ต่อไป

2.4 เลื่อนบัตรหมายเลข 2 ไปไว้ข้างหลัง อธิบายหมายเลข 3 ทำอย่างเดียวกันเช่นนี้ติดต่อกันไปเรื่อย ๆ จนหมดชุด

2.5 ส่งบัตรทั้งหมด แต่นักเรียนที่อยู่ปลายแถว และบอกให้นักเรียนดูตามลำดับตั้งแต่นั้นจนจบ

2.6 ครูควรจะได้ทดลองใช้ดูหลาย ๆ ครั้งก่อนที่จะนำไปใช้กับนักเรียน

2.7 พยายามอย่าให้นักเรียนนั่งห่างจากครูเกิน 20 ฟุต เพราะจะมองไม่เห็น บัตรคำนี้เหมาะกับนักเรียนกลุ่มละไม่เกิน 30 คน

2.8 หลังจากที่ทุก ๆ คนได้ดูบัตรเหล่านั้นทั้งหมดแล้ว ครูอาจจะตั้งคำถามแล้วให้เด็กตอบ ครูจะต้องตอบคำถามได้ทั้งหมด ซึ่งหมายความว่า ครูจะต้องเตรียมตัวมาเป็นอย่างดีแล้ว

2.9 ถ้าท่านมีอุปกรณ์การสอนชนิดอื่นในหัวข้อเรื่องเดียวกัน ก็ควรจะนำมาใช้ด้วย

2.10 จงจำไว้เสมอว่า ท่านจะต้องปฏิบัติดังนี้อีก คือ ซ้อม สาธิต ส่งบัตรให้ดู ตั้งคำถาม คำตอบ และใช้อุปกรณ์อย่างอื่นประกอบ

การเก็บรักษาบัตรคำ

เมื่อครูใช้บัตรคำในการสอนเสร็จเรียบร้อยแล้ว เพื่อสะดวกในการที่จะนำมาใช้สอนในโอกาสต่อไป และยังทำให้บัตรคำใช้ได้ทนทาน ควรปฏิบัติดังต่อไปนี้

— บัตรคำชนิดเดียวกัน ควรมีขนาดเท่ากัน เพื่อให้เก็บได้เรียบร้อย

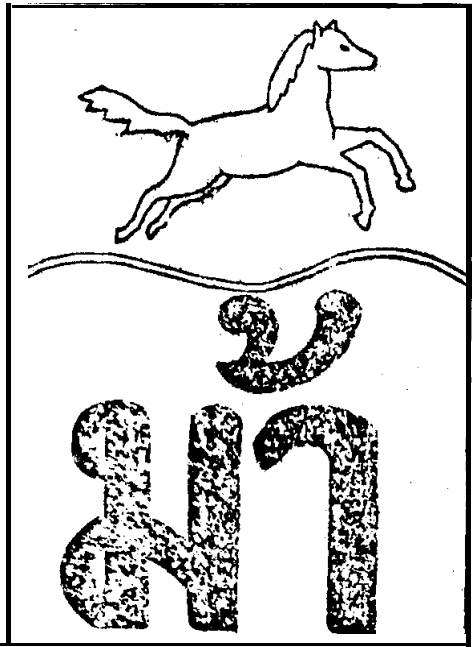
— ทำกล่อง ซองสำหรับเก็บบัตรคำ โดยแบ่งตามหมวดวิชาพร้อมทั้งเขียนชื่อกำกับไว้

1 MARCH

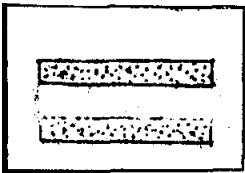
มีนาคม

2

ลักษณะของบัตรคำ

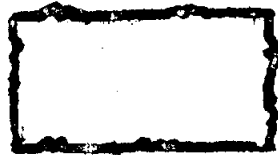
ลักษณะของบัตรคำชนิดต่างๆ

7

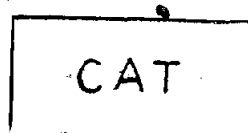
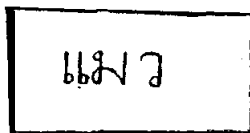

ริมเรียบ

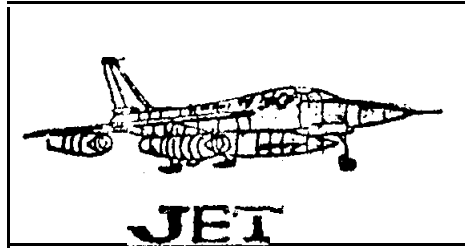

5

ริมไม่เรียบ

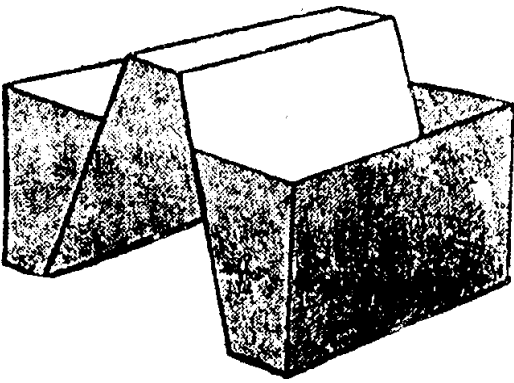

6

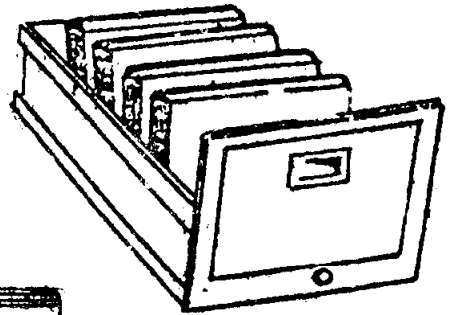
8

ลักษณะบัตรคำที่ดี

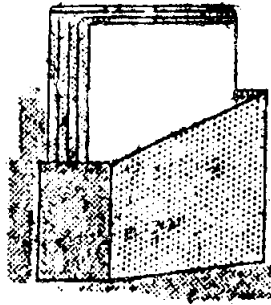

9

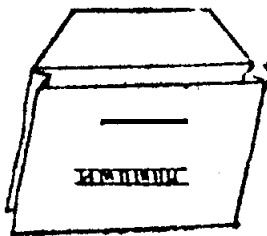
การทำกระเป๋าหนัง

11

10

12

การเก็บรักษาบัตรคำ